

Nem kötelező foglalkozások¹

	I.–II.–III. modell				Összes heti óraszám
	évfolyam/osztály				
	1	2	3	4	
	5	6	7	8	
élő idegen nyelv (rövid tanfolyam)	(2)	(2)	(2)	(2)	4
előadói kör	(2)	(2)	(2)	(2)	4
színpadi játék	2	2	2	2	8
énekkar	2	2	2	2	8
hangszeres zene	2	2	2	2	8
zenekar	2	2	2	2	8
képzőművészeti szakkör	2	2	2	2	8
fotó és film	2	2	2	2	8
textilművészet	2	2	2	2	8
testnevelés	2	2	2	2	8
gyorsírás	(2)	(2)	–	–	2
gépírás	(2)	(2)	–	–	2

¹ Külön tanfolyamként is szervezhetőek különböző osztályokba járó tanulók számára

UNESCO-KÖNYVEK, UNESCO-TERVEK

UNESCO-kiadványok a nevelésügy területén (1976)

Az UNESCO programjában a nevelés kezdettől fogva prioritást élvez; a kétéves költségvetés jelentős részét a tagállamok nevelésügyének fejlesztését célzó tevékenység alkotja, s ez a tendencia tükröződik a Szervezet kiadvány-politikájában is.

A következőkben az 1976-ban megjelent kiadványokat tekintjük át, nem teljességre törekvő bibliográfiáról van azonban szó. A publikációk mind terjedelmükre mind tartalmukra és jelentőségükre nézve igen eltérőek. Akadnak egy-egy részletkérdést elméleti síkon vagy gyakorlati szempontból tárgyaló művek; nagyobb, átfogóbb problémákat vizsgáló tanulmányok; különböző helyeken rendezett nemzetközi konferenciákról szóló jelentések; a hosszabb távú UNESCO-programok apróbb híreit tartalmazó tájékoztató brosrák, s természetesen rendszeresen megjelenő folyóiratok és sorozatok is. Ezek közül elsősorban azokat mutatjuk be, amelyek hazai érdeklődésre is számot tarthatnak. Célunk nem tartalmi elemzés vagy kritikai ismertetés, hanem egy nemzetközi szervezet nevelésügyi tevékenységére vonatkozó tájékoztatás, **figyelemfelkeltés.**

A legtöbb kiadvány angolul és franciául, néhány esetben spanyolul és oroszul is, jelent meg. Jegyzékünkben a több nyelven kiadott műveknek csak az angol címét tüntetjük fel, csak utalva az egyéb nyelveken megjelent verziókra.

A bemutatott kiadványok forintért is megrendelhetők vagy megvásárolhatók az Akadémiai Könyvesboltban (1052 Budapest, Váci u. 22.); a folyóiratok pedig előfizethetők a Posta Központi Hírlapirodában (1051 Budapest, József nádor tér 1.).

A könyvtárak közül a legteljesebb UNESCO-gyűjtemény az Országgyűlési Könyvtárban található (nyitva minden hétköznap reggel 9-től este 8-ig.).

1. FOLYÓIRATOK

1.1 *Unesco Chronicle* (franciául és oroszul is)

A Szervezet havonta megjelenő aktuális eseményekről beszámoló általános tájékoztatója. 1976-ban a következő, neveléssel foglalkozó nagyobb cikkeket közölte:

január:	Az UNESCO latin-amerikai regionális irodájának nevelési tevékenysége
február:	A sportért és testnevelésért felelős miniszterek első világkonferenciája Az afrikai oktatási miniszterek konferenciájának néhány tanulsága
május:	A műszaki és szakmai képzés nemzetközi mértékei
július–augusztus:	Nevelésügyi újítások (az 1977–78. évi program és költségtervezéssel kapcsolatban)
szepember:	A nevelés mint az egyéni kiteljesedés és a társadalmi haladás eszköze – 30 éves az UNESCO
október:	Európai együttműködés – az Európai Felsőoktatási Központ (CEPES, Bukarest)

1.2 *Educational documentation and information* (franciául is)

A Nemzetközi Nevelésügyi Iroda (BIE, Genf) tematikus szerkesztésű, negyedévenként megjelenő kiadványa. Első része röviden ismerteti az adott kérdést, második részében pedig a témára vonatkozó kiadványok, cikkek annotált bibliográfiája található. A hosszú nyomdai átfutás miatt – ami az UNESCO-kiadványok esetében is elég gyakori – 1976-ban még csak egy, összevont szám jelent meg, amely az észak-amerikai felnőttoktatás tanácsadó és információs szolgálatokról szól.

1.3 *Prospects in education* (franciául is)

Az 1972 óta megjelenő negyedévi kiadvány fő célja a tagállamok nevelésügyi szakemberei közötti eszmecsere elősegítése, s ezáltal az egyes országok oktatási rendszerének fejlesztése. „Dossziéjában” esetenként nemzetközileg elismert szakemberek cikkét közli egy-egy adott, kiemelkedően fontos témáról. „Álláspontok, ellenvélemények” című rovatában szakmai vitáknak, véleménycseréknek ad fórumot. Emellett rendszeresen beszámol az aktuális eseményekről, ismerteti az UNESCO legújabb nevelésügyi kiadványait, s bemutatja egy-egy tagállam érdeklődésre számot tartható akcióját.

1. szám: *Az alfabetizációs program fordulópontja*

Elsősorban a fejlődő országok számára létfontosságú kérdés, az írástudatlanság elleni harc eredményessége növelésének módszereit vizsgálják a „dosszié” cikkei.

Ebben a számban jelent meg *Ferge* Zsuzsa tanulmánya az oktatás kettős jellegéről (The Janus faces of education).

Tájékoztatást kaphatunk emellett a belgrádi környezetvédelmi oktatással foglalkozó nemzetközi értekezletről és a huszonöt legelmaradottabb ország nevelésügyért felelős szakembereinek párizsi tanácskozásáról.

2. szám: *A műszaki-szakmai képzés a fejlődés szolgálatában*

A „dosszié” cikkei a középszintű szakemberek képzésével, a képzés és tervezés kapcsolatával (Timár János tollából), a nemzetközi és regionális együttműködés fontosságával foglalkoznak, s bemutatásra kerül néhány tagállam – Columbia, India, Marokkó – e téren folytatott kísérlete és eddig elért eredményei.

Ezen kívül rövid ismertetést olvashatunk az afrikai oktatási miniszterek konferenciájáról, valamint a Jugoszláviában megrendezett nemzetiségi oktatással foglalkozó szimpóziumról.

3. szám: *Anyanyelvi oktatás többnyelvű közösségekben*

A központi témával kapcsolatban megismerkedhetünk a szovjet nyelvoktatás legfontosabb vonásaival: az anyanyelvi oktatás problémáival a soknyelvű afrikai országokban és a kisebbségek nyelvoktatásával Szlovéniában és Kanadában.

A 30 éves UNESCO nevelésügyi tevékenységének elemzésénél Jean Thomas elsősorban a harmadik világ problémáit elemzi, különös tekintettel a nevelésmélet és a nevelési célok meghatározására.

4. szám: *Oktatási segítség és az új gazdasági rend*

A „dosszié”-hoz írt bevezetőjében Amadou-Mahtar M'Bow főigazgató a fejlődő országoknak nyújtott segélynyújtás megváltozott tartalmi és formai jellegzetességeit vizsgálja. Hangsúlyozza, hogy a bilaterális és multilaterális segítségnyújtás csak akkor szolgálhatja eredményesen a meglévő egyenlőtlenségek felszámolását, ha hasonló jellegű társadalmi-gazdasági célkitűzések is léteznek. Ahhoz, hogy az eddig egyoldalú segítségnyújtás a jövőben a befogadó ország önállóságának fejlődését szolgálja, a fejlődő országok illetékeseinek felelősségére kell igen nagy figyelmet fordítani.

1.4 *Innovation* (franciául is)

A BIE által 1975-ben indított Nemzetközi Nevelésügyi Tájékoztató Szolgálat (IERS) tevékenységéről beszámoló, havonta megjelenő bulletin. A Tájékoztató Szolgálat fő célja, hogy a világ oktatási szakembereit – elsősorban a fejlődő országokra gondoltak – megismertesse az oktatáspolitikai, tervezési és különböző tartalmi, módszertani kérdések területén található újításokkal.

1.5 *Connect* (franciául is)

A környezetvédelmi kérdések oktatása egyre nagyobb szerepet kap az utóbbi években az Unesco programjában. Az 1977-ben a Szovjetunióban megrendezésre kerülő kormány-szakértői konferencia előkészítése már hosszabb ideje tart. E tevékenység híreiről tájékoztat az évente hat alkalommal megjelenő bulletin.

1.6 *Adult Education* (franciául is)

A negyedévenként megjelenő kiadvány a Literacy c. bulletin utódja. Tájékoztat a felnőttoktatás kérdéseit vizsgáló konferenciákról, értekezletekről, a témára vonatkozó hírekről, s bibliográfiát közöl a vonatkozó kiadványokról.

1.7 *Higher Education in Europe* (franciául és oroszul is)

Az 1972-ben Bukarestben megnyílt Európai Felsőoktatási Központ, s az európai régió felsőoktatási tevékenységét bemutató kiadvány.

2. SOROZATOK

2.1 *Education studies and documents*

5 éves szünet után 1971-ben indult meg ismét az UNESCO – nevelésügyi tanulmányokat és dokumentumokat, konferenciákra, közgyűlésekre készült anyagokat, zárójelentéseket, esettanulmányokat, bibliográfiákat, nemzeti és regionális szintű áttekintéseket – bemutató sorozata. Minden kiadvány megjelenik angolul és franciául; s a dél-amerikai kontinens tagállamait közelebbről érintő témákról spanyol nyelvű változat is napvilágot lát.

Eddig 23 kötet jelent meg a sorozat keretében, 1976-ban következők:

19. kötet: *Gaston Mialaret. World survey of pre-school education*

Az iskoláskor előtti neveléssel foglalkozó UNESCO-kérdőívre érkezett válaszok alapján a szerző az óvodai nevelés célját, módszereit és eszközeit, személyi kérdéseit, s a jövő perspektíváit vizsgálja.

20. kötet: *Marcel de Clerck: The operational seminar: A pioneering method of training for development*

A kiadvány az írástudatlanokat oktató tanárok képzésének új módszerét mutatja be, amely a hallgató aktív önálló tevékenységén és a mindennapok tapasztalatainak felhasználásán alapul.

21. kötet: *Robert de Montvalon: The aspirations of young migrant workers in western Europe*

Több nyugat-európai országban komoly problémát okoz a vendég munkások helyzete, jogaik, s nem utolsósorban oktatásuk. Az UNESCO néhány nemzetközi nem-kormányzati szervezettel együttműködve napirendre tűzte a kérdés vizsgálatát. A szerző saját tapasztalatai és az UNESCO-felmérés eredményei alapján vizsgálja meg a fiatal vendégmunkások helyzetét, elképzeléseit, s javaslatokat tesz a problémák megoldására.

22. kötet: *Guide pour la transformation de bibliothèques scolaires en centre multimédia*

Az oktatástechnológia fejlődése tág teret nyit az iskolai könyvtárak multimédia-központtá alakításának, ami – másfelől – elengedhetetlen az oktatás tartalmi-szerkezeti átalakításához. Angol, francia és svájci iskolák kísérletei bemutatása mellett a kötet szerkesztője – Jean-Pierre Delannoy – röviden összefoglalja a multimédia-központ feladatát, felszerelését, kialakításának módszereit.

2.2 *A Nemzetközi Nevelésügyi Tájékoztató Szolgálat (International Educational Reporting Service – IERS) keretében megjelent kiadványok.*

Judithe Bizot *The educational reform in Peru* (franciául is)

Az UNESCO Titkárság munkatársa a perui oktatási reform élveit és gyakorlatát tekinti át, összehasonlítva azt más országok hasonló törekvéseivel.

Renée F. Erdős: *La mise en place d'une institution d'enseignement par correspondance*

A tanulmány tulajdonképpen a Dar-es-Salaam-i levelezőoktatási intézmény megszervezését mutatja be; emellett azonban kitér a kommunikációs eszközök felhasználásának bemutatására a levelező oktatásban.

Gomez de Souza: *Youth participation in the development process: a case study in Panama*

A szerző a fiataloknak a fejlesztési folyamatban betöltött szerepét és az erre vonatkozó panamai kísérleteket vizsgálja.

H. W. R. Hawes, és A. O. Ozigi: *Formation postuniversitaire des enseignants: une expérience nouvelle au Nigéria*

Nigériában – a többi fejlődő országhoz hasonlóan – komoly problémát jelent a tanárok továbbképzése, mert igen nehezen lehet – átmenetileg is – őket pótolni. Ezért kísérletet tettek arra, hogy két nyári vakáció és a közbeszű tanév alatt végezzék el a továbbképzést, illetve a képzés nélküli tanítók képzését.

The Peruvian model of innovation: the reform of basic education

J. Bizot tanulmányához hasonlóan ez a kiadvány is a perui oktatási reformmal foglalkozik, annak azonban csak egy területével, az ún. alap-oktatás rendszerével.

3. EGYEDI KIADVÁNYOK

Albert V. Baez: *Innovation in science education – world-wide*

Leírja a természettudományos tárgyak oktatása terén világszerte létező újításokat, bemutatja a kísérletekből leszűrhető tapasztalatokat, s a jelenlegi helyzet alapján megpróbálja felvázolni a fő tendenciákat. Emellett javaslatot tesz a változtatások stratégiájára és a prioritások meghatározására.

Ayo Bamgbose (szerk.): *Mother tongue education. The West African experience*

A gyarmatosítás máig ható következményeképpen az afrikai országokban még ma is csak tantárgy az anyanyelv. A kötet hét tanulmánya azt mutatja be, hogyan próbálják a nyugat-afrikai országokban az oktatás nyelvét tenni az anyanyelvet.

Charles Pierre Bouton: *Le développement du langage. Aspects normaux et pathologiques*

A tanulmány a normális, illetve fizikailag vagy szocio-kulturális téren gátolt gyermekek nyelvelsajátítását vizsgálja nyelvtudományi és neurofiziológiai szempontból. Bemutatja a patológus esetek elemzéséből leszűrhető következtetéseket a nyelvészet, az írni-olvasni tanítás valamint a speciális – süket, nagyothalló stb. – oktatás számára.

Jacques Hallak: *La mise en place de politiques éducatives: rôles et méthodologie de la carte scolaire*

A párizsi Nemzetközi Neveléstervezési Intézet (IIEP) munkatársa az oktatási intézmények tervezésének metodológiáját elemzi. Az oktatásgazdaságtani kérdések mellett rámutat az iskola földrajzi elhelyezkedésének fontosságára. Tizenkét országban folytatott kutatás alapján azt vizsgálja, milyen szerepet tölt be ez a szempont az oktatástervezésben, s mennyiben járul hozzá az iskola elhelyezkedése, elhelyezése az oktatási reform eredményességéhez.

Paul Lengrand: *An Introduction to Lifelong Education*

Tanulmányában a permanens nevelés célkitűzésével, módszereivel, problémáival, tendenciáival foglalkozik a szerző. A könyv 1976-ban a Tankönyvkiadónál magyarul is megjelent.

John Lowe: *The education of adults: a world perspective* (franciául is megjelent)

Az 1972-ben Tokióban megrendezett III. nemzetközi felnőttoktatási konferencia témáinak összefoglalása; a felnőttoktatás célkitűzéseinek és gyakorlatainak vizsgálata, s a felnőttoktatásnak a hagyományos oktatási rendszerekhez való kapcsolatának elemzése.

The experimental world literacy programme: a critical assesment (franciául is megjelent)

1965-ben – a teheráni világkonferencia után – kísérleti világprogram indult az írástudatlanság felszámolására. A kötet az elmúlt tíz év tevékenységét vizsgálja, különösen hangsúlyozva az eredménytelenség okait, s a jövőben más stratégiát igénylő mozzanatok.

Open learning – Systems and problems in post-secondary education

A középfok utáni „nyílt” oktatási forma egyike napjaink legfontosabb nevelésügyi újításainak: a hagyományos formák között tanulók mellett sokaknak ad lehetőséget a részvételre: a modern tömegkommunikációs eszközök felhasználásával leküzdí a térbeli akadályokat, s ugyanakkor eleget tesz az állandó továbbképzés iránt egyre növekvő igényeknek is. Tantervi újításaival sok esetben még a hagyományos keretek között folyó oktatás számára is igen hasznos példát jelent.

A Ford Alapítvány támogatásával készült tanulmányban a szerzőcsoport 13 ország – Ausztrália, Franciaország, Irán, Izrael, Japán, Kanada, Kenya, Libanon, Lengyelország, Nagy-Britannia, NSZK, Szovjetunió és USA – e téren folyó kísérleteit és eddig elért eredményeit vizsgálja.

A nyílt rendszerű oktatás jellemzőinek, a hagyományos rendszerben betöltött helyének vizsgálata és a gyakorlati kérdések elemzése mellett a kötet gazdag bibliográfiát tartalmaz mind a bemutatott intézményekre mind a témával foglalkozó irodalomra vonatkozóan.

L'educateur et l'approche systématique. Manuel pour améliorer la pratique de l'éducation dans les pays en voie de développement

A tudomány különböző területein alkalmazott „rendszerközpontú megközelítés” bemutatása konkrét példákon. A tanulmánykötet megpróbálja a fogalom meghatározását, a célkitűzések megfogalmazását vázolni. Több tervet mutat be pl. az iskolai könyvtárak tervezésével, az oktatási intézmények reformjával kapcsolatban. Utolsó fejezet a fejlődő országok problémáit vizsgálja.

4. KÉZIKÖNYVEK

Directory of engineering-education institutions: Africa, Asia, Latin-America (franciául is megjelent)

A fejlődő országok felsőfokú mérnökképző intézményeinek címtára. Ismerteti az egyes országokban működő intézmények belső felépítését, profilját, helyét az ország oktatási rendszerében és az egyes szinteken elérhető fokozatokat. Statisztikai adatokat közöl a felvett, az oktatásban és kutatásban foglalkozott mérnökök számáról.

World guide to higher education – A comparative survey of systems, degrees and qualifications

Az oktatási rendszerek sokfélesége komoly problémát okoz az oktatás egyes szintjeinek, illetve a diplomák és fokozatok összehasonlításában. A kötet 135 ország felsőoktatási rendszerét, fokozatait és diplomáit mutatja be. Bevezetőjében a témával kapcsolatban felmerülő problémákat, s a fokozatok és diplomák általános kritériumait vizsgálja.

SZABÓ MÁRTA

*

Az UNESCO nevelésügyi programja (1977–1978)

Az UNESCO főigazgatója 1976-ban tette közzé a Szervezet hat évre szóló középtávú munkatervét (19 C/4), illetve az 1977–1978. évi program- és költségvetés-tervezetét (19 C/5). E két dokumentumban mintegy 850 oldalon terjesztette elő a további tevékenységre vonatkozó javaslatait.